

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

філологічний факультет

Кафедра зарубіжної літератури, теорії літератури та слов'янської філології

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
«Культурологічний контекст літературної теорії»

обов'язкова

Спеціальність 035 Філологія

Кваліфікація доктор філософії (PhD)

Галузь знань 03 Гуманітарні науки

Рівень вищої освіти третій (освітньо-науковий)

Спеціалізація Теорія літератури

філологічний факультет

Мова навчання українська

Розробник: доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри зарубіжної літератури, теорії літератури та слов'янської філології **Ольга В'ячеславівна Червінська**

Профайл викладача (-ів) http://philology.chnu.edu.ua/?page_id=286

Контактний тел. 0992546972

E-mail: o.chervinska@chnu.edu.ua

Консультації

Очні консультації: **за попередньою домовленістю.**

Онлайн-консультації: **за попередньою домовленістю.**

1. Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни).

Дана дисципліна призначена розширити культурологічний контекст у процесі наукового дискурсу відповідно кожної сучасної дисертаційної теми. Літературна теорія сьогодні відчуває на собі серйозний вплив сучасних наукових дисциплін гуманітарного напрямку, включаючи нанотехнології, знань яких бракує в бакалаврських та магістерських програмах. Проблематика курсу адаптується до практичних можливостей сьогодення.

2. Мета навчальної дисципліни:

Мета дати аспірантам сучасні уявлення про літературу як один із важливих чинників культури; навчити сприймати культуру через літературну форму; показати спільне та особливе у стосунках між літературою та культурою; розширити уявлення про сутнісні параметри літератури в аспекті культурного контексту; простежити буття літератури в системі мистецтв та інших видів духовно-творчої діяльності в їх взаємозв'язку і взаємодії, показати важливість комплексного підходу до використання концепцій культуротворчого впливу різних видів мистецтв у процесі вивчення літератури, формувати цілісну художню картину світу.

3. Завдання

Конкретні завдання даного навчального курсу впливають відповідно до поставленої мети:

- дати уявлення про теорію сприйняття літератури в аспекті загального формату культури;
- розкрити її структуру, прокоментувати складові культурологічні компоненти літератури;
- простежити, як змінюються характеристики культури ХХ ст. і встановити основні актуальні напрями її розвитку;
- виділити основні тенденції розвитку культури у ХХ ст.;
- розглянути феномени культури крізь призму національного фактору в умовах культурної інтеграції;
- розглянути літературні явища ХХ ст. у загальномистецькому контексті;
- удосконалити навички самостійного аналізу художніх текстів з урахуванням новітніх методик;
- компетентно оцінювати явища літературного процесу як такого із застосуванням культурологічної методології;
- стимулювати стійке прагнення аспірантів до одержання фундаментальних знань.

4. Пререквізити. Історія літератури, філософія, історія та історіографія, культурологія, мистецтвознавство.

5. Результати навчання

знати: основні культурологічні аспекти літератури; актуальні характеристики культури ХХ ст.; специфіку мистецтва як форми пізнавальної діяльності; природу мистецтва та його взаємозв'язок з іншими сферами людського буття; ключові теоретичні підходи до розуміння онтології мистецтва; види мистецтва та специфіку художньо-образної мови; поняття “образ у мистецтві”; типологію історичного розвитку мистецтва: школи, течії, напрями; стилістична специфіка жанрів мистецтва ХХ ст.; компетентно орієнтуватися у напрямках розвитку мистецтва; мати уявлення про постмодернізм як світоглядну основу культури ХХ ст.

вміти компетентно спостерігати за розвитком та деформацією культурологічних аспектів стилю, відслідковувати співвідношення між новими явищами культури, розвиток відповідних форм цивілізації та їхній вплив на рух відповідного літературного процесу; аналізувати компоненти художнього тексту крізь загальну призму культури; обґрунтовувати свою точку зору на певну подію чи явище в культурному контексті ХХ –ХХІ ст.; оцінювати певні мистецькі феномени в руслі загального розвитку світової культури.

3. Опис навчальної дисципліни

3.1. Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин					Вид підсумкового контролю	
			кредитів	годин	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота		індивідуальні завдання
Денна	1	2	3	90	10	5			75		екзамен
Заочна	1	2	3	90	2	2			86		екзамен

3.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма						Заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 1. Художня культура та мистецтво як естетичне відображення дійсності												
Тема 1. Художня культура та мистецтво як естетичне відображення дійсності	9	1				7	9	0,20	0,20				8,6
Тема 2. Основні закономірності творення стилю у мистецтві	9	1				7	9	0,20	0,20				8,6
Тема 3. Основні характеристики і проблеми культури ХХ ст.	9	1				8	9	0,20	0,20				8,6
Тема 4. Масова та елітарна культура ХХ ст.	9	2	1			7	9	0,20	0,20				8,6
Тема 5. Становлення нових форм у мистецтві	9	2	1			8	9	0,20	0,20				8,6
Разом за ЗМ1	45	7	2			37	45	1	1				43
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 2. Система мистецтва ХХ ст.												
Тема 1. Новизна художніх методів у мистецтві ХХ ст.	9	1				7	9	0,20	0,20				8
Тема 2. Театр і драматургія ХХ ст. Кіно.	9	2	1			7	9	0,20	0,20				8
Тема 3. Розвиток	9	1	1			8	9	0,20	0,20				9

живопису і графіки у XX ст.												
Тема 4. Скульптура. Архітектура. Дизайн	9	2				8	9	0,20	0,20			9
Тема 5. Вплив інших видів мистецтва на сприйняття літератури	9	2	1			8	9	0,20	0,20			9
Разом за ЗМ 2	45	8	3			38	45	1	1			43
Усього годин	90	15	5			75	90	2	2			75

3.2.1. Теми практичних занять

№	Назва теми
1	„Життєве середовище” як простір існування мистецтва.
2	Етнографічні, культурологічні, літературні ресурси сучасних мистецьких форм.
3	Сценарій як особлива жанрова форма.
4	Художні засоби живопису (малюнок, колорит, фактура, колір, світлотінь, перспектива).
5	Інтермедіальність як естетизація художнього дискурсу і актуальний метод аналізу літературних творів.

3.2.3. Самостійна робота

№	Назва теми
1	Поняття “образ у мистецтві”.
2	Стилістична специфіка жанрів мистецтва XX ст., орієнтація на кіч
3	Особливості розвитку культури XX ст.
4	Перехід культурного досвіду в нові види мистецтва (кіно, телебачення).
5	Література і мистецтво на межі XX–XXI ст.
6	Найвідоміші режисери театру та кінорежисери
7	Живопис і графіка другої половини XX ст.
8	Дизайн як новий вид мистецтва XX ст.
9	Музичне мистецтво XX ст.
10	Вплив музики, живопису, графіки, скульптури, театру, кіно на різні сфери сприйняття.

4. Система контролю та оцінювання

Види та форми контролю

Формами поточного контролю є усна (індивідуальне чи фронтальне опитування, бліц-опитування) чи письмова (есе, реферат, творчі завдання) відповідь аспіранта.

Формами підсумкового контролю є екзамен.

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання можуть бути:

- проекти (індивідуальні, дослідницько-творчі проекти);
- реферати;
- есе;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90-100)	відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим повторним курсом

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)										Кількість балів (екзамен)	Сумарна к-ть балів
Змістовий модуль №1					Змістовий модуль №2						
T1	T2	T3	T4	T5	T1	T2	T3	T4	T5	40	100
5	6	7	6	6	6	7	5	6	6		

T1, T2 ... T 10 – теми змістових модулів.

5. Рекомендована література

5.1. Базова (основна)

1. Адорно Теодор. Теорія естетики / Пер. з нім. П. Тарашук. – К.: Видавництво Соломії Павличко „Основи”, 2002. – 518 с.
 2. Актуальные проблемы культуры XX века / Под ред. Добрыниной В.И. – М., 1994.
 3. Бокань В. Культурологія: Навчальний посібник. — К.: МАУП, 2000. – 136 с.
 4. Борев Ю.Б. Художественные эпохи и направления в искусстве прошлого // Эстетика. – М., 1988.
 5. Выготский Л.С. Психология искусства. – М., 1987.
 6. Гулыга А.В. Эстетика в свете аксиологии. – СПб., 2000.
 7. Гуревич П.С. Философия культуры. – М., 1995.
 8. Западное искусство. XX век. Мастера и проблемы. – М., 2000.
 9. Затонский Д.В. Модернизм и постмодернизм: Мысли об извечном коловращении изящных и неизящных искусств. Харьков – М., 2000.
 10. Золотухина А.Б. Теория повседневности – М., 1998.
 11. Історія світової культури. Культурні регіони: Навчальний посібник для вузів / Т.П. Левчук, В.С. Гриценко, В.В. Єфименко та ін. — 2-е вид., — К.: Либідь, 1997. —446 с.
 12. Каган М.С. Морфология искусства. Ист.-теорет. исследования внутр. строения мира искусств: Ч I, II, III. – Ленинград: Искусство, 1972. – 440 с.
 13. Кравець М.С., Семашко О.М., Піча В.М. та ін. Культурологія: навчальний посібник. – Львів, 2003.
 14. Культурологія. XX век. Словарь. – Санкт-Петербург, 1997.
 15. Наливайко Д. Искусство: направления, течения, стили. – К.: Мистецтво, 1985. – 365 с.
 16. Подольська Є.А., Лихвар В.Д., Іванова К.А. Культурологія: Навчальний посібник. – Київ: Центр навчальної літератури, 2003.
 17. Шевнюк О.Л. Культурологія. Навчальний посібник. – К., 2004.
 18. Эстетика и теория искусства XX века: Учеб. пособие / Отв. ред. Н. А. Хренов, А.С. Мигунов. – М.: Прогресс-Традиция, 2005.
 19. Яковлева А. М. Китч и художественная культура. – М., 1990.
- Література до змістового модулю I*
20. Безклубенко С.Д. Нариси загальної теорії мистецтва. - К., 1998.
 21. Библер В.Г. На гранях логики культуры. – М., 1995.
 22. Бодрияр Ж. Символічний обмін і смерть. / Пер. з фр. Л.Кононовича. – Львів: Кальварія, 2004. – 376 с.
 23. Бокань В. Культурологія: Навчальний посібник. — К.: МАУП, 2000. - 136 с.
 24. Борев Ю.Б. Художественные эпохи и направления в искусстве прошлого // Эстетика. – М., 1988.
 25. Взаимодействие литературы с другими видами искусств // Вопросы литературы. – 1975. – №12. – С. 148-185.
 26. Выготский Л.С. Психология искусства (гл. 2 «Искусство как познание»; гл. 3 «Искусство как прием»). – М., 1987.
 27. Гегель Г. В. Ф. Феноменологія духу. – К: Основи, 2004.
 28. Гулыга А.В. Эстетика в свете аксиологии. – СПб., 2000.

29. Гуревич П.С. Философия культуры. – М., 1995.
30. Западное искусство. XX век. Мастера и проблемы. – М., 2000.
31. Затонский Д.В. Модернизм и постмодернизм: Мысли об извечном коловращении изящных и неизящных искусств. Харьков – М., 2000.
32. Золотухина А.Б. Теория повседневности М., 1998.
33. Каган М.С. Морфология искусства. Ист.-теорет. исследования внутр. строения мира искусств: Ч I, II, III. – Ленинград: Искусство, 1972. – 440 с.
34. Каган М.С. Философия культуры. – СПб., 1996.
35. Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество и культура. – М.: ГУ ВШЭ, 2000. – 608 с.
36. Козловский П. Культура постмодерна. – М., 1997.
37. Кравець М.С., Семашко О.М., Піча В.М. та ін. Культурологія: навчальний посібник. – Львів, 2003.
38. Кукаркин Н. Буржуазная массовая культура. – М., 1998.
39. Культурология. XX век. Словарь. – Санкт-Петербург, 1997.
40. Маньковская Н.Б. Эстетика постмодернизма. – СПб., 2000.
41. Мережинская А.Ю. Русский литературный постмодернизм: Худож. специфика. Динамика развития. Актуал. пробл. изуч.: Учеб. пособие. – К.: Логос, 2004. – 234 с.
42. Наливайко Д. Искусство: направления, течения, стили. – К.: Мистецтво, 1985. – 365 с.
43. Ортега-и-Гасет. Дегуманізація мистецтва // Ортега-и-Гасет Х. Вибрані твори / Пер. з ісп. – К.: Основи, 1994. – 420 с.
44. Философия культуры. Становление и развитие. – СПб., 1998.
45. Чегодаева М. А. Китч, китч, китч. – М., 1990.
46. Шестакова Э.Г. Теоретические аспекты соотношения текстов художественной литературы и массовой коммуникации: Специфика эстетической реальности словесности Нового времени: Монография. – Донецк: Норд-Пресс, 2005. – 441с.
47. Шульга Р.П. Искусство в мире обыденного сознания. – К., 1993.
48. Эстетика и теория искусства XX века: Учеб. пособие / Отв. ред. Н. А. Хренов, А.С. Мигунов. – М.: Прогресс-Традиция, 2005.
49. Яковлева А. М. Китч и художественная культура. – М., 1990.
50. Червінська О.В. Рецептивна поетика. Історико-методологічні та теоретичні засади – Чернівці: Рута, 2001. – 56 с.

Література до змістового модулю 2

51. Актуальные проблемы культуры XX века / Под ред. Добрыниной В.И. – М., 1994.
52. Бодріяр Ж. Символічний обмін і смерть. / Пер. з фр. Л.Кононовича. – Львів: Кальварія, 2004. – 376 с.
53. Боров Ю.Б. Художественные эпохи и направления в искусстве прошлого // Эстетика. – М., 1988.
54. Взаимодействие литературы с другими видами искусств // Вопросы литературы. – 1975. – №12. – С. 148-185.
55. Западное искусство. XX век. Мастера и проблемы. – М., 2000.
56. Затонский Д.В. Модернизм и постмодернизм: Мысли об извечном коловращении изящных и неизящных искусств. Харьков – М., 2000.
57. Золотухина А.Б. Теория повседневности М., 1998.
58. Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество и культура. – М.: ГУ ВШЭ, 2000. – 608 с.
59. Козловский П. Культура постмодерна. – М., 1997.
60. Кукаркин Н. Буржуазная массовая культура. – М., 1998.
61. Культурология. XX век. Словарь. – Санкт-Петербург, 1997.
62. Маньковская Н.Б. Эстетика постмодернизма. – СПб., 2000.
63. Мережинская А.Ю. Русский литературный постмодернизм: Худож. специфика. Динамика развития. Актуал. пробл. изуч.: Учеб. пособие. – К.: Логос, 2004. – 234 с.
64. Наливайко Д. Искусство: направления, течения, стили. – К.: Мистецтво, 1985. – 365 с.

65. Ортега-і-Гасет. Дегуманізація мистецтва // Ортега-і-Гасет Х. Вибрані твори / Пер. з ісп. – К.: Основи, 1994. – 420 с.
66. Философия культуры. Становление и развитие. – СПб., 1998.
67. Иконников А.В. Советская архитектура – реальность и утопии // Художественные модели мироздания. XX век. Взаимодействие искусств в поисках нового образа мира. Кн. 2. – М., 1999.
68. Корзун Н.В. Рок, игры, моды и реклама – М., 1989.
69. Крючкова В.А. Живопись – театр – кино. О взаимодействии художественных форм в искусстве XX века // Художественные модели мироздания. XX век. Взаимодействие искусств в поисках нового образа мира. Кн. 2. – М., 1999.
70. Лалл Джеймс. Медіа, комунікації, культура: Глобальний підхід. – К.: К.І.С., 2002. – 264 с.
71. Ленк Х. Размышления о современной технике. М., 1996.
72. Маклюэн М. Законы медиа // История философии. № 8. М., 2001.
73. Режиссерская энциклопедия. Кино Европы. – М., 2002.
74. Смолина К.А. 100 великих театров мира. – М.: Вече, 2004. – 480 с.
75. Каган М.С. Музыка в мире искусств. – СПб., 1996.
76. Русская рок-поэзия: текст и контекст: Сб. науч. тр. – Тверь: Твер. гос. ун-т, 2005. – Вып. 8. – 236 с.
77. Верховинець В.Н. Теорія українського народного танцю. – К.: Музична Україна, 1990. – 150 с.

5.2. Допоміжна

1. Бердяев Н.А. Кризис искусства. – М., 1992.
2. Брус Д.А. Проблема художнього простору в філософії мистецтва XX століття – <http://>
3. Буряк В.Д. Поетика інформаційно-художньої свідомості [Еволюція форм і методів вираження інформації (факту) в контексті інтелектуалізації творчої свідомості]: Монографія. – Дніпропетровськ: Вид-во Дніпропетровського ун-ту, 2001. – 392 с.
4. Гашкова Е.М. Культура: массовая, традиционная, «срединная». Российская массовая культура конца XX века. Материалы круглого стола. 4 декабря 2001 г. Санкт-Петербург // <http://anthropology.ru>
5. Голомшток И. Тоталитарное искусство. – М., 1994.
6. Жила С.О. „Кобиллянська жила огнем душі...” (Вивчення біографії Ольги Кобиллянської у взаємозв'язку з суміжними мистецтвами) // Українська література в загальноосвітній школі. – 1999. – №3. – С. 13-15.
7. Жила С.О. „Творчість Довженка – це передовсім він сам...” (До проблеми вивчення біографії Олександра Довженка у взаємозв'язку із суміжними мистецтвами) // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. – 2002. – №1. – С. 221-233.
8. Жила С.О. Вивчення української літератури у взаємозв'язку з образотворчим мистецтвом: Посібник для вчителя. – Чернігів: РВК „Деснянська правда”, 2000. – 176 с.
9. Жила С.О. Кіномистецтво на уроках літератури // Українська література в загальноосвітній школі. – 2002. – №1. – С.55-58.
10. Жила С.О. Теорія і практика вивчення української літератури у взаємозв'язках із різними видами мистецтв у старших класах загальноосвітньої школи: Монографія. – Чернігів: РВК „Деснянська правда”, 2004. – 360 с.
11. Жила С.О. Аналіз ранньої творчості Павла Тичини у взаємозв'язку з суміжними видами мистецтв // Дивослово. – 1995. – №4. – С. 39-43.
12. Западное искусство. XX век. Между Пикассо и Бергманом. – СПб., 1997.
13. Иконников А.В. Советская архитектура – реальность и утопии // Художественные модели мироздания. XX век. Взаимодействие искусств в поисках нового образа мира. Кн. 2. – М., 1999.

14. Корзун Н.В. Рок, игры, моды и реклама – М., 1989.
15. Крючкова В.А. Живопись – театр – кино. О взаимодействии художественных форм в искусстве XX века // Художественные модели мироздания. XX век. Взаимодействие искусств в поисках нового образа мира. Кн. 2. – М., 1999.
16. Лалл Джеймс. Медіа, комунікації, культура: Глобальний підхід. – К.: К.І.С., 2002. – 264 с.
17. Ленк Х. Размышления о современной технике. М., 1996.
18. Маклюэн М. Законы медиа // История философии. № 8. М., 2001.
19. Наконечна О.П. Естетичне в комунікативних процесах сучасності // Актуальні філософські та культурологічні проблеми сучасності: Зб. наук. праць. – Вип.10. – К.: Вид. центр КНЛУ, 2002. – 320 с.
20. Панофский Э. Стиль и средства выражения в кино // Киноведческие записки. 1989. № 5.
21. Потятиник Б.В. Медіа: ключі до розуміння. Серія: Медіакритика. – Львів: ПАІС, 2004. – 312 с.
22. Почепцов Г.Г. Теория коммуникации. – М.: Реал-бук, К.: Ваклер, 2001. – 656 с.
23. Разлогов К.Э. и др. Дар или проклятие? Проблемы массовой культуры. М., 1994
24. Смородинова П.Л. Новая храмовая архитектура Запада // Художественные модели мироздания. XX век. Взаимодействие искусств в поисках нового образа мира. Кн. 2. М., 1999.
25. Тоффлер А. Футурошок. – СПб.: Лань, 1997. – 464 с.
26. Червінська О.В. Віртуальна парадигма історичного буття // Питання літературознавства: Наук. збірник. – Вип. 10 (67). – Чернівці: Рута, 2003. – С. 3-10.
27. Широкова Н. До проблеми взаємодії та синтезу видів мистецтва. <http://>
28. Эко У. О прессе // Эко У. Пять эссе на темы этики. СПб., 1998.
29. Режиссерская энциклопедия. Кино Европы. – М., 2002.
30. Смолина К.А. 100 великих театров мира. – М.: Вече, 2004. – 480 с.
31. Каган М.С. Музыка в мире искусств. – СПб., 1996.
32. Русская рок-поэзия: текст и контекст: Сб. науч. тр. – Тверь: Твер. гос. ун-т, 2005. – Вып. 8. – 236 с.
33. Верховинець В.Н. Теорія українського народного танцю. – К.: Музична Україна, 1990. – 150 с.
34. Эко У. Отсутствующая структура. Введение в семиологию. – СПб: ТОО ТК „Петрополис”, 1998. – 432 с.

6. Інформаційні ресурси

1. <http://dls.ksu.kherson.ua/dls/Library/Catalog.aspx?section=0bbf2761-dda3-4670-944d-b3b67a399030>
2. http://chtyvo.org.ua/authors/Bilous_Petro/Vstup_do_literaturoznavstva/
3. <http://tvari.com.ua/opornij-konspekt-lekcij-zi-vstupu-do-literaturoznavstva-chast-2/http://project.zu.edu.ua/>.